

ennélfogva olyan helyeket foglalhatna el Alföldünkön, amelyeken a bükköt nem találjuk már. Méretei hatalmasakká fejlődnek, fája pedig kiváló, szép és tartós. Száradásnál alig apad, ezért és szép színe, könnyű megmunkálhatósága, valamint szép szövete miatt butorfának kiválóan alkalmas.

Az elősorolt fák, véleményem szerint, megfelelő termôhelyre találnának a Duna-ártéri szigeteken, amiért azoknak egyes kisebb csoportokban, gondosan megválogatott helyre való kiültetését nagyon ajánlanám ott működô szaktársainknak. Természetes, hogy ezek az ültetvények, különösen eleinte, meglehetősen gondot igényelnének és bizonyos rizikóval járnak, de ezt az áldozatot megéri az a cél, hogy ártéri erdeink, hacsak egy-két fajfaj válnék is be fentiek közül, nagyértékű állományokká alakulnának át és oly különlegességgé, amilyent messze földön nem találhatunk.



FAKERESKEDELEM.

A tűzifa szállításának megnevezése. Számos uradalom foglalkozik tűzifatermeléssel és szállítással. Ezeket közelről érinti a Máv. azon újabb intézkedése, mely szerint a tűzifaszállítványok fuvarlevelein részletesen fel kell tüntetni a fa minőségét: hasábfá, ágfa, tuskófa, rózse, gyökérfa, husáng stb, valamint meg kell jegyezni, hogy a küldemény tüzelési célokra van szánva és tényleg e célra is fog szolgálni. Ez az új intézkedés sok kellemetlenségre és reklamációra fog okot szolgáltatni, mert a szállítólevél hiányos kitöltése magasabb díjtételek kivetésével fog járni. Kívánatos volna, hogy a Máv. a régi állapotot állítsa vissza, mert hiszen a „tűzifa” megjelölés elég világosan adja meg a felhasználás módját.

Az erdélyi puhafakartell központi faeladási irodájának előmunkálatai már befejezést nyertek, amennyiben az érdekelt termelők elvileg teljesen megegyeztek egymással.

A detailfakereskedelem ezen új alakulással szemben foglalt állást, amennyiben egyesülete legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy a központi irodával szemben minden rendelkezésére álló fegyverrel veszi fel a harcot.

A Máv. tarifáinak fölemelése. Az államvasutak kedvezőtlen anyagi helyzetének szanálása céljából a kereskedelemügyi miniszter a teherárudíjtételek újabb, jelentékeny felemelését tervezi. Állítólag 7^o/_o-kal emelik a díjtételeket, amiből a Máv.-ra évente körülbelül 20 millió K bevételi többlet háramlik. A díjtételek felemelése újabb megterhelést jelent és különösen a csekély belértékű fánál súlyosan esik a latba.

Hirek a faipar köréből. Nagyváradon faáru- és ládagyár létesült *Nagyvárad* *faáru- és ládagyár r.-t.* cég alatt.

Az *Avas-szatmári gőzfűrész r.-t.* eddigi veszteségeinek kiűszöbölésére alaptőkét 5000 K-ra csökkentette.

A budapesti *Spitz Arnold* cég az ogulini vagyonközségtől vett erdőség faállományának feldolgozására Plaskiban fűrésztelepet épít.



KÜLÖNFÉLÉK.

Az erdőbirtokok házikezelésének kihatása a szociális érdekekre. A házikezelésnek szociális szempontból való hatása e lapok hasábjain már tárgyalva volt.

Most megkísérlem annak megállapítását, hogy az erdei termékek, kiváltképen a főhasználatok kitermelése és értékesítése mennyiben függ össze az erdőgazdaság jövedelmezőségével és a szociális érdekek előmozdításával és fejlesztésével.

A besztercebányai erdőigazgatóság területében a házikezelés elején és azelőtt a vágásoknak terület szerint való értékesítésénél sok esetben a fatörzsek lefelé döntettek, mely eljárásnál kedvező fekvésű vágásokban is a ledöntött törzs a csusztatásnál 3—5 m-nyire furódott a völgy nedves talajába, ez látható mindenütt a régebbi vágásoknál. Ez a része a törzsnek, mely jelentékeny fatömeget képvisel, örökre elveszett.

De egyébként is veszedelmes a lecsusztatott épületi fákra az utána eresztett törzseknek a vágási lapokra való befuródása következtében előálló roncsolás. Bármilyen szorgos felügyelet mellett a

töréseket elkerülni nem lehet. Így keletkezik a hossza helyett a sok rönkö és hulladék.

Ezek folytán a termelők is kevesebbet kerestek, akik köbméter után voltak fizetve, a fuvarosok 3—4 óráig vesztegeltek a vágásokban, télen sokszor dermesztő hidegben, míg a szállítandó törzset oly helyzetbe hozták, hogy felterhelhető legyen, mert a vastag végével teszik az első tengelyre.

Ezen időpazarlás folytán közeli vágásból is csak egyszer fordultak.

Ezt tapasztalva megindult a kísérlet a karámi erdőgondnokság két vágásában a felfelé való döntéssel. Daczára annak, hogy a munkások ezt eddig nem gyakorolták, az első kísérlet elég jól sikerült, mert a 25%-ra becsült apadékkal szemben az egyik vágásban 200, a másikban 300 m^3 -el volt több és a törzsek nem törtek.

A lecsusztatott szálfák vastag végükkel a völgy hosszában lefelé feküdven, a fuvarosok terhelése gyorsabb és a kifuvarozás rövidebb idő alatt fejeztetett be.

E kísérletek alapján az erdőigazgatóság főnöke az egész vonalon elrendelte a felfelé való döntést.

Meg kell jegyezni ezen döntési módnál azt, hogy vannak törzsek, melyeket felfelé dönteni segédeszköz nélkül nem lehet; ezek a csusztatásnál kellemetlen zavarokat okoznak. Azonban a Bartha-féle fadöntőcsavarral ezen bajon is már segítve van, ugyanis a megejtett kísérletek amellet bizonyítanak, hogy ezen bámulatosan egyszerű döntőeszköz különféle terepviszonyokon, különböző állásu törzseknél teljesen megfelelt.

500 év óta gyógyítanak csuizt, köszvényt, ischiast, bőrbajokat stb. *Trencsén-Teplíc* 36—42 C° természetes forróságu kénes hév- és iszapfürdői, Felső-Magyarország, a berlin-oderberg-wieni fővonalon. Szállodák fürdőkkel egybeépítve, azért egész éven át nyitva. Hidegvízgyógyintézet. Diétetikus konyha. Festői fekvés. Enyhe éghajlat. Legnagyobb kényelem. Új fürdők. Új szállodák. Új iszapfürdők. *Házikurákhhoz kénes iszap- és vizszétküldés.* Művészi prospektussal szívesen szolgál a fürdőigazgatóság.

Egyesületi tagok és azok hozzátartozói tagsági igazolványuk felmutatása mellett következő kedvezményeket élveznek: június 15-ig és szeptember 1-től kezdődőleg napi 8 koronáért jó szobát, teljes ellátást, fürdőt és fürdőruhát. Azon tagok, kik fent leirt időszakban ezen kedvezményes „Hivatalnoki penziót” nem veszik igénybe, de a fürdőigazgatóság tulajdonát képező házak egyikében laknak, a fürdőknél 50% kedvezményt kapnak. Június 15-től augusztus végéig 25%. Iszapszétküldésnél 10%.

Most már a törzsek teljes hosszban érkeznek a rakodókra, sőt 5—6 m^3 -esek is. A teljes hosszban termelt haszonfának nagyobb bece van a favásárlóknál, nagyobb a forgalmi értéke.

A fadöntőmunkások meggyőződvn, hogy a keresetük a régi lefelé való döntéssel szemben nagyobb, a régi rendszerről már hallani sem akarnak. A fuvarosok is belátták, hogy erős és jól tartott vonóállatokkal több keresetet érdemelnek ki.

Hogy a házikezelés szociális szempontból miféle eredményeket ért el, azt bizonyítja az a tényállás, hogy a kincstári munkások szemlátomást vagyonosodnak, részvényeken alapuló hitelszövetkezeteket állítanak fel; Breznóbánya város határában pedig tömegesen vásárolják a termékeny földeket.

A munkásnép boldog és megelégedett, feltétlen bizalommal viseltetik kenyéradójával, a kincstárral szemben, kivándorlásra nem kívánczik és szívesen tanul magyarul.

Igy ezekből következtethető, mit teremthet szociális téren az okszerűen és humánusan vezetett nagybirtok és miként nevelhetünk jólétnek örvendő adófizető polgárokat szeretett magyar hazánknak.

Pataki József.

Árvizkárók a Maros árterében. Makó és Lele község határában a város, illetőleg a csanádi püspök tulajdonát képező füzeserdőknek tölgy-, kőris-, szil- és amerikai dió állományokká való átalakítása még a múlt évtized első felében megindult. Később, a 10 éven át tartó alacsony vizállás a birtokosokat arra indította, hogy az ákáczfának megtelepítését szorgalmazzák. Bár a szakemberek óva intették a birtokosokat az ákácznak a nagyobb mérvben való ültetésétől, az ákácznak magasabb részekben való kitünő növekedése annyira támogatta a birtokosok kívánságát, hogy a kissé alacsonyabb részleteknek ákáczczal való telepítése is engedélyeztetett.

Az 1911. év őszeig telepített ákáczállományok még másfél méter mélyen kigödrözött részekben is oly hatalmas növekedést mutattak, hogy a legszebb reményekre jogosították fel a birtokosokat.

1912. év április hó 18-án a Maros vize medréből kilépett s nemcsak a mélyebben kikubikolt részeket lepte el, hanem helyen-

ként a többi területeken is megjelent; innét azonban a 25—30 cm magas víz 12 nap mulva visszavonult.

Ugyanezen év június hó 3-án előbbihez hasonló áradás volt, mely ugyancsak 12 napig lepte el a talajt. Ennek káros hatása már észlelhető volt a mélyebb részeken levő 3—4 éves ákáczosokban.

1912. évi szeptember hó 17-én harmadszor lépett ki a Maros vize medréből, ez az áradás azonban olyan nagymérvű volt, hogy október hó 3-án a legmagasabban fekvő erdőterületen is mintegy 1.5 m magas víz volt. Csak október hó 30-án vonult vissza az árvíz, amikor már csak a kikubikolt részek állottak víz alatt.

Ez utóbbi magas vizállás sem tett a három éven felüli ákáczerdőkben, a mélyebb részeket kivéve, nagyobb mérvű kárt, ellenben az 1—2 éves ákácültetések 90⁰/₀-át tönkretette, a 3 és 4 éves ültetések csak a területen áthaladó mélyebb árkokban száradtak ki. Az 1—5 éves szil-, amerikai dió-, amerikai kőris-, magas kőris- és kocsányos tölgyültetésekben káros nyoma az elárasztásnak nem volt észlelhető.

PÖSTYÉN

ma már kétfős fogalom



1. Hires iszapforrásai esuz-, kőszvényeseteiben az egész világon elismert páratlan gyógyhatásuak.

2. Kitünően felszerelt hideggyógyintézetében neuraszténiák, szívbajok pompás eredménnyel kezelhetők. 1912-ben 18.000 fürdővendég. Télen nyáron nyitva. Felvilágosítást nyújt a

Fürdőigazgatóság.

Egyesületünk tagjai utalvány alapján
:: kedvezményben részesülnek. ::

Bővebbet az elnökségnél.

Az 1913. évben az árviz megismétlődött, még pedig a mult évinél jóval nagyobb mértékben. Ugyanis július hó 6-án került víz alá az erdő s e hó 20-án a legmagasabb területeken is 150—160 *cm* magas víz volt; július hó 30-án a magas víz visszavonult ugyan a mederbe, a kubikokba s a hajlatokba, de a Maros állandó magas vízállása folytán az erdőterület olyan vizes volt, hogy szeptember hó közepéig az erdőben járni még nem lehetett.

Ilyen szokatlanul hosszú ideig tartó nagy áradás éppen a nyári hónapokban nem maradhatott tartós hatás nélkül.

Az összes erdőrészetek közül a Porond nevű 6 éves ákác, kocsányos tölgy és amerikai dióval elegyített erdőkben nem mutatkozott a vízkár; amennyiben az előbb említett fafajok közül egyetlen szárazfa sem találtatott, sőt a levágott ákácztörzsek ez évi évgyűrűje is rendesnek talátatott. Innét azonban a legmagasabb víz is visszavonult 15 nap alatt.

A lelei erdő 11 éves kocsányos tölgy és magas kőrissel s helyenként ákáczczal elegyített részében csak egy mélyebb helyen levő kisebb ákáczcsoport száradt ki, ellenben a 35—40 *cm*-rel magasabb részélelen levő ákácok egészségesek maradtak, míg a tölgy és magas kőrisek ritka szép növekvést mutatnak s egy sem száradt ki közülök.

A mostanihoz hasonló területen levő s az 1911. évi árviz által megkímélt 5—6 éves elegyes állományokban az amerikai dió mind, a magas kőrís 25%-a, akác 65%-a kiszáradt, a 3—4 éves állományok pedig teljesen tönkrementek.

Ellenben ugyanezen talajon a 2—4 éves kocsányos tölgyek és szélek semmi kárt sem szenvedtek, az amerikai kőrísnek pedig csak 28%-a pusztult el.

A fehér nyárra és füzre semmi káros befolyást sem gyakorolt az árviz. Bár az előbb leirt árvizek, az időszakot, huzamosságát és magasságát tekintve, a ritkaságok közé tartoznak, mégis káros következményüket az artéri területeknek befásításánál számításon kívül hagyni nem lehet.

Kiss Ferencz.

Érdekes fénytűnemény. Igen érdekes fénytűneményt észleltem november hó 13-án este 10 óraker Királyhalmán. A teljességébe lépő hold (holdtölte 14-én) a környéket fénypompájával uralja. Alatta sebesen usznak a tiszta égbolton a gyöngé, szaka-

dozott felhők, melyek remek holdkoszoru szivárvány színeit bocsátják át.

A csaknem teljes holdat széles, világos-sárga gyűrű veszi körül, mely a holdtól távolabb levő széle felé egyre erősödik, utána az igen keskeny és erős, vörhenyes lila, kék és kékes-zöld körök következnek; befejező a sárga szín, egyenletesen áthaladva az ég szürkességébe.

E tünemény csupán a magas szélességek alatt gyakori, míg nálunk igen ritka. Okozója a cirrusz felhő.

Az igen magasán, 9—10.000 *m* magasságban járó, s a dél-nyugati passzát szelek hatása alatt északkelet felé haladó cirrusz szálás szerkezetű. A kis tömegűnek látszó fehér felhő ugyanis a nagyon magas, tehát a levegő hideg rétegeiben, hatszögű rendszerbe tartozó jég-részecskékből áll, melyeken a holdsugara megtörik és visszaverődik, alkotva a festőien szép fénytüneményt.

Harkó Lajos.

Kogutowicz-Littke: Világatlaszának 8-ik füzete is megjelent már és ezzel a mű fele elkészült. Lapozgatva elnézzük ezt a remek 63 térképlapot és örömmel látjuk, hogy a szerkesztők és a kiadó nemcsak hogy megígérte, de dicsőre méltóan be is tartotta, meg is valósította az első magyar nagy kézi atlaszt. Immár nem kell idegen szemüvegen át látnunk a világot, Magyarországot sem látjuk abban a torztükörben, amelyet akarva, nem akarva elénk tartott minden idegen kézi atlasz. De nemcsak az válik dicsőségére ennek az új munkának, hogy Magyarország áll az egész középpontjában — ami különben természetes is —, lévén egy eredeti magyar készítésű műben, hanem különösen az, hogy gazdaságilag bennünket leginkább érdeklő területek is, tehát a bennünket körülvevő szomszédos államok, főképen pedig a Balkán-államok, szokatlan nagy méretben, rendkívül pontos és részletes térképlapokon vannak ábrázolva. Különösképen figyelmébe ajánljuk a karácsonyi vásárló publikumnak. Ez a magyar Világatlasz lesz az első a világon, amelyik már a balkáni átalakulások alapján az új Szerbiát, Bulgáriát, a hatalmasan megnövekedett Görögországot, Albániát, Montenegrót, Romániát és a szegény Törökországot is külön lapokon fogja bemutatni. Véletlen, hogy ez így sikerült, de a szerkesztők helyes belátással minden lapot visszatartottak mostanáig és azok most a békeszerződés megkötése és ratifikálása után, amikor az új határokat már pontosan ismerjük, hagyják el a sajtót.

Éppen ezért karácsonyi ajándéknak a serdülő ifjúság számára bárminél jobban ajánlhatjuk ezt a művet. A karácsonyig megjelenő 9 füzet a díszes félbőr-kötésű gyűjtőtokkal együtt 34 koronáért kapható, a hátralévő füzetek kényelmes havi részletekben utána vásárolhatók. Az egész mű ára 60 korona lesz és 1914. évi júliusáig elkészül.

Bővebb felvilágosítással a könyvkereskedők, vagy a kiadó Magyar Földrajzi Intézet R.-T. (Budapest, V., Rudolf-tér) szolgál.

